

CARINA VAN LEEUWEN

'Beklemmend en
invoelbaar. De manier
waarop Van Leeuwen
de lezer de forensische
wereld in trekt is knap.'
**Dagblad Trouw over
Vuurproef**

UNIT PLAATS DELICT

KOUD SPOOR

THRILLER

Over het boek

Terwijl een hittegolf het land teistert, worden in Den Haag, verspreid door de stad, vuilniszakken gevonden met afgezaagde lichaamsdelen erin. Wie het slachtoffer is, is onduidelijk. Tegelijkertijd krijgen forensisch rechercheur Renee Spaan en haar collega's te maken met de dood van de zonderling Ewoud Ravensberger. Omdat er twijfels zijn over de doodsoorzaak, wordt er sectie verricht. Het lijkt een tragische, maar verder onopvallende zaak, totdat Renee een lugubere ontdekking doet die alles volledig op zijn kop zet.

Maar wat Renee tijdens die lange, hete zomer misschien nog wel het meest bezighoudt, is een zaak die 25 jaar oud is. Wat is er precies gebeurd op die dag dat haar vader, die ook bij de politie zat, betrokken was bij een inval in een XTC-laboratorium? Hoe is hij precies om het leven gekomen? En waarom wil iemand koste wat het kost voorkomen dat Renee zich in deze zaak verdiept?

Over de auteur

Carina van Leeuwen werkt voor de politie Amsterdam als Inspecteur / Forensisch Expert in het Team Review en Cold Case. *Vuurproef* was haar debuut en het eerste deel van de serie *Unit Plaats Delict*, die zich afspeelt in de wereld van *forensic* Renee Spaan van het Haagse politiebureau Donumstraat. *Koud spoor* is het tweede boek van Van Leeuwen.

Van dezelfde auteur

Vuurproef

Bezoek onze internetsite www.awbruna.nl voor informatie over onze boeken, volg @AWBruna op Twitter of bezoek onze Facebook-pagina [Facebook.com/AWBrunaUitgevers](https://www.facebook.com/AWBrunaUitgevers).

Carina van Leeuwen

Unit Plaats Delict

Koud spoor

A.W. Bruna Uitgevers

© 2015 Carina van Leeuwen
© 2015 A.W. Bruna Uitgevers, Amsterdam

Omslagbeeld

© Trevor Payne / Trevillion Images

Omslagontwerp

Twelph.com

ISBN 978 94 005 0215 4

NUR 332

Bezoek ook de auteurswebsite: www.carinavanleeuwen.com

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

Proloog

Op haar tenen liep ze over de overloop naar de trap. Nadat hij haar een bord eten had gebracht de avond ervoor, was hij vergeten haar deur op slot te doen. Gehaast was hij weggelopen naar de telefoon die beneden rinkelde. Ze had gebeden dat hij niet terug zou komen en de uren geteld tot het licht werd. Dan ging hij de deur uit. Nadat ze de voordeur had horen dichtslaan, wachtte ze een halfuur.

De eerste stappen buiten het kamertje maakten haar duizelig, haar hart bonkte en ze ademde snel. Haar hele lichaam voelde beurs en pijnlijk door het schoppen en slaan. Weken had ze opgesloten gezeten. Weken waarin ze had bedacht wat haar te doen stond. Hoe, dat zou ze wel zien als de gelegenheid zich voordeed. Ze was vastbesloten, ook al was ze nog zo bang voor hem. Iedereen was bang voor hem, niemand sprak hem tegen. De Tiran. Het Kwaad. Vluchten, dat was het enige wat je kon doen. Of doodgaan.

Op de overloop bleef ze een paar minuten luisteren. Hij was echt weg. Haar blote voeten, waar opgedroogd bloed onder zat, maakten een plakkend geluid op de kale houten treden. Haar knie deed pijn en was dik, ze kon hem maar een klein beetje buigen. Toch versnelde ze haar pas en deed de voordeur aan de binnenkant op slot. Ook bij de achterdeur deed ze de sluithaak dicht en controleerde of alle ramen gesloten waren. Uit de de koelkast graaide ze een geopend pak melk en dronk dat in een keer leeg, de melk liep langs haar kin. Het pak liet ze in de gootsteen vallen, die stond vol met aangekoekte borden en bestek. Afwassen deed hij nooit, dat moest zij doen.

Ze snelde door de kleine woning. In wat de woonkamer zou moeten zijn, stond een stoel waar alleen hij in mocht zitten. Het was uitdrukkelijk zijn stoel. Een kleine eettafel met twee stoelen stond tegen de muur, ze aten er nooit aan. Hij at zittend op een van de twee bedden die in de kamer stond, zij in de keuken. Verder stond er een vrieskist die niet in de keuken paste. Een heel schaap tegelijk kocht hij, dat was goedkoper

dan per keer vlees kopen. Tevergeefs zocht ze naar een telefoon, die nam hij altijd mee. Maar wie zou ze moeten bellen? Ze zuchtte een paar keer diep. Een plan. Je hebt een plan. Rustig nu, begin bij het begin. Je moet hier weg. Nogmaals overtuigde ze zich ervan dat de keukendeur en de voordeur goed afgesloten waren. Hinkend liep ze naar de toiletruimte waarin ook provisorisch een douche was aangebracht en rukte de jurk van haar lijf.

Wat later graaide ze haar weinige bezittingen bij elkaar en propte deze in een kussensloop. In de woonkamer bleef ze een moment staan en staaarde naar de vriezer. De plank die er normaal overheen lag en waar het serviesgoed op stond, lag scheef en de borden en mokken stonden op de grond. Langzaam liep ze ernaartoe en twijfelde even, wilde omdraaien, maar schoof toen toch de plank weg en opende de vrieskist.

De kou die haar tegemoetkwam, omsloot ook haar hart. Moeizaam slikte ze, woede en verdriet welden in haar op. De kist was bijna leeg, maar rechts onderin lag een roze, gebloemde handdoek. Voorzichtig pakte ze het pakketje op en vouwde de handdoek open. Hij was nog zo klein en fragiel, bijna doorschijnend. Zijn leven al beëindigd voordat hij er klaar voor was. Na een paar minuten legde ze het bundeltje voorzichtig terug, sloot de kist en rechtte haar rug.

Ze opende de voordeur en keek de straat in. Niemand te zien. Zacht trok ze de deur achter zich dicht en snelde weg.

Uren later was ze terug en leunde in de duisternis tegen de muur bij de geopende deur van het schuurtje achter het huis. Het geluid van metaal op metaal. Hij was het gereedschap dat hij gebruikte voor zijn garagebedrijfje aan het opruimen. Een deel ervan nam hij elke dag mee naar huis. De geur van olie en smeer vulde haar neus. Ze trilde, van angst, van vermoeidheid, van verdriet, van alles, maar ze moest het nu doen.

Voorzichtig keek ze om de deurpost en liet haar ogen wennen aan de tl-verlichting binnen. Hij gebruikte de schuur ook als kantoor. Er stond een tafel met daarop een chaos aan met vet besmeurde papieren, zijn blauwe aantekenboekje, een nietmachine en een calculator. De radio speelde en ze herkende de melodie van een bekend lied van de Sabri Brothers, populair in Pakistan en daarbuiten. Die kleine transistor-radio sleepte hij ook overal mee naartoe. In het duister drukte ze zich weer tegen de muur en wachtte. Een tijdlang hoorde ze alleen de radio

en het geluid van gereedschap dat werd opgehangen aan het bord dat hij aan de muur gemaakt had. Dáár was hij wel zuinig op. Elke avond hing hij alles op een eigen plaats terug. Om dat te vergemakkelijken had hij met zwarte stift de contouren van elk gereedschapstuk getekend bij het haakje waar het hoorde te hangen.

Terwijl ze om de hoek keek, schoten haar ogen heen en weer. Wat ze zocht, hing er niet. Systematisch zocht haar blik het schuurtje af. Daar lag het, naast het boodschappenkarretje: een grote Engelse sleutel, langer dan haar arm. Als ze die eens te pakken kon krijgen. Het geluid van de telefoon klonk hard en ze schrok. De steeksleutel die hij op wilde hangen, liet hij vallen en hij tastte in zijn zak naar het toestel. Kennelijk was het een klant; hij sprak luid Engels en Nederlands door elkaar. Al schreeuwend in het toestel draaide hij zich om en liep het schuurtje uit. Hij zou haar zien. Een pijnscheut schoot door haar rug toen ze in elkaar dook. De struiken die tegen de muur groeiden gaven mee en ze kon zich dieper tussen de takken verbergen. Het prikte en haar armen en wang werden opengehaald. Ze beet op haar lip, maakte zich zo klein mogelijk. De adrenaline pompte met elke hartslag door haar lichaam. Met gesloten ogen bad ze. Zonder haar te zien liep hij door de tuin naar de keukendeur. In de deuropening bleef hij staan, met zijn rug naar haar toe. Dit was haar kans, nu moest ze handelen. Haar knie weigerde toen ze overeind wilde komen. Kreunend liet ze zich in het donker weer tussen de struiken zakken.

Het telefoongesprek leek eindeloos te duren. Ze kreeg kramp, maar pijn voelde ze niet meer, de adrenaline deed zijn werk. Eindelijk beëindigde hij het gesprek. Rochelend spuugde hij een fluim uit. Zijn slippers maakten een sloffend geluid en zo hoorde ze hem met elke stap dichterbij komen. Raketlings liep hij langs haar en stapte de schuur in. Nadat hij het laatste gereedschap had opgehangen, deed hij het licht uit. In het donker slofte hij naar het huis en stapte naar binnen. Even later baadde de keuken in het licht en zag ze hem van de woonkamer naar de douche lopen terwijl hij zijn kleren uittrok. Hij dacht altijd eerst, zou dan wat te eten maken. Pas dan zou hij naar boven gaan om haar een bord eten te brengen en de emmer te legen waarop ze haar behoefte moest doen. Dan zou hij ontdekken dat ze ontsnapt was uit het kamertje. Ze moest nu handelen.

Moeizaam kwam ze overeind, opende de schuurdeur, stapte naar binnen en graaide in één beweging de moersleutel van het bord aan de

muur. Zacht sloot ze de deur weer. Ze liep gebukt naar het huis en keek door het raam naar binnen. In zijn onderbroek stapte hij de douche-ruimte in. De deur liet hij openstaan, dat maakte het voor haar alleen maar gemakkelijker. In gedachten aftellend schatte ze in wanneer hij onder het stromende water moest staan.

Behoedzaam opende ze de keukendeur en luisterde even. De transistorradio stond op het aanrecht en speelde nog steeds, verder klonk alleen het ruisen van de waterstraal in de douche. Door haar neus inademend bleef ze staan en schatte de afstand tot de douche. Een meter of drie. Vier grote stappen en dan een draai maken. Ze leek te zweven tot aan de deuropening van de badkamer. Met zijn rug naar haar toe stond hij naakt onder het stromende water. Nog twee stappen en ineens stond ze achter hem. Ze hief de moersleutel met twee handen boven haar schouder...

1

Als een deken lag de warmte over de stad. Het was pas half juni, maar mensen met gebruiende gezichten alsof ze al op vakantie waren geweest, zaten op hun balkon of in tuintjes van postzegelformaat, terwijl kinderen elkaar met Super Soakers natspoten. Voor het huis was de partytent opgezet, met grote zwarte letters stond er FORENSISCHE OPSPORING op. De tent bood behalve een werkruimte buiten het zicht van de buurtbewoners, ook wat schaduw en verkoeling.

Forensisch rechercheur Renee Spaan ademde diep in en stapte de woning binnen. De restanten van de verweerde blauwe voordeur, inclusief die van de houten posten, lagen in splinters op de stoep en in het halletje van de woning. Het was een hele inspanning geweest om binnen te komen, ondanks het zware stootijzer dat ze hadden gebruikt, dat ook wel ‘gemeentesleutel’ werd genoemd. Deze deur paste niet bij het type woning. De kleine sociale huurwoning stond in een Haagse wijk in de binnenstad waar alleen waaibomenhout werd gebruikt. Gemiddeld kostte het twee harde schoppen met stevige politieschoenen om toegang te krijgen. De bewoner van dit huis had de entree voorzien van een metalen dwarsbalk en er zaten zeker drie extra sloten en haken op. Het gevolg van het gebeuk met de gemeentesleutel was dat de gehele entree aan vervanging toe was.

Zittend op een klapstoeltje in de tent volgden tactisch rechercheur Meindert Wijbenga en wijkagent Suus Moohelt de activiteiten van de forensisch rechercheurs. In witte overall en met blauwe hoezen over de schoenen, mondkapje voor, paarse nitril handschoenen aan en een Maglite in de hand liep Renee de warme woning in. Forensisch rechercheur Sophie Bettel liep in eenzelfde outfit achter haar.

Ondanks het middaguur was het donker in het huis. Renee bescheen met de Maglite de gang. Die was al smal, maar de plastic zakken die aan weerszijden tot aan het plafond opgestapeld lagen, maakten de doorgang zo nauw dat ze er alleen zijwaarts lopend langs konden.

‘Ik ruik niets, jij?’

Sophie keek omhoog langs de stapel. ‘Niets. Wat zou erin zitten?’ Voorzichtig duwde ze er met een hand tegenaan. ‘Het voelt rechthoekig en het veert mee. We bekijken het straks.’

Ze schuifelden verder en Renee bescheen de vloer en bukte. ‘Aluminiumfolie? Kijk nou, het zijn pizzadozen met de binnenkant naar boven gelegd.’ Met de lichtbundel scheen ze naar rechts, de slaapkamer in. Het bed was afgehaald, de matras stond rechtop voor het raam en er hingen bovendien slierten folie en doorzichtig plastic aan het raam. Renee schoof wat aan haar mondkapje. ‘Ik ruik nog steeds niets. Jij?’

‘Misschien is de bewoner gewoon vertrokken. Met onze beroepsdeformatie gaan we er maar weer van uit dat iemand dood is.’

‘Da’s waar, maar de schuifsloten aan de binnenkant van de voordeur doen toch iets anders vermoeden dan iemand die op vakantie is gegaan.’

‘We hebben de achterdeur nog niet gezien, misschien is die gewoon open.’

Ze liepen verder door het gangetje naar de keuken die recht tegenover de voordeur lag.

‘Hier zit ook al plastic en aluminiumfolie voor het raam.’

‘Het is hier wel behoorlijk warm, maar dat is niet zo gek gezien het weer de laatste weken.’ Renee wees op het bovenlichtje dat dichtgetimmerd was met grote spijkers. ‘Misschien ruiken we daardoor niets. Alles is hermetisch afgesloten, dan komen er ook geen vliegen naar binnen en andere aaseters. Dus geen maden en het hele rottingsproces wat daarbij hoort.’

De keukendeur zat verstopt achter slierten oranje plastic.

‘Is dit opgehangen ter ondersteuning van het Nederlands elftal of Koninginnedag? Wat denk jij?’

‘Het lijkt wel alsof het een soort bescherming moet bieden. Maar waartegen? De zon?’

Ook op de keukendeur zaten drie extra sluihaken en het raam was beplakt met aluminiumfolie.

‘Ik ben toch bang dat iemand zich hier ingesloten heeft, dus waar is hij?’

Sophie probeerde het lichtknopje, maar er gebeurde niets. Er stond een vierpitsgasstel op een klein formaat koelkast, maar er kwam geen gas uit de brander. De koelkast was leeg op een pak water na.

‘Zo, dat is al een paar maanden geleden.’ Renee liet Sophie de houdbaarheidsdatum lezen. Op het aanrecht stonden zeker twintig lege glazen potten. ‘Allemaal witte bonen in tomatensaus.’

De bundel licht bleef hangen bij een zuil van pizzadozen die opgestapeld stond naast het aanrecht. De rode letters en het in groen afgedrukte lachende pizzabakkertje op de dozen leken een bizar kunstwerk in een museum voor eigentijdse kunst. ‘*Monument Res Nullius?*’

Sophie schoot in de lach. ‘Een monument voor vuilnis bedoel je? Tja, waarom niet?’

Al schuifelend door de gang kwamen ze bij de badkamer. ‘Ik denk niet dat hij vaak douchte.’

Renee keek de kleine ruimte in die vol stond met geordend opgestapelde vuilniszakken. ‘Ik ben wel erg benieuwd wat hierin zit, want het geurt ook niet.’ Ze duwde tegen de zakken aan. ‘Voelt hetzelfde als in de gang.’

Terwijl ze zich een kwartslag omdraaide trok ze de wc-deur open. ‘Zelfde verhaal, je kunt nog net op het toilet zitten. Het wordt een flinke klus om de hele woning in kaart te brengen.’

Voor de deur van de woonkamer stond een stapel pizzadozen waar Renee overheen stapte, gevolgd door Sophie. De lichtbundels van hun lampen vingenvoegelijk het lichaam. Opperhoofd in foetushouding lag het op de grond, gewikkeld in een enorm kluwen doorzichtig plastic. Ook zat er aluminiumfolie tussen het plastic. Het hoofd was zichtbaar, hij of zij droeg een witte badmuts met blauwe plastic uitsteeksels als een hanenkam. In steeds grotere kringen beschenen hun lampen de omgeving van het lichaam. De kluwen plastic strekte zich uit over een groot deel van de vloer. Hier en daar was nog een stukje versleten vloerbedekking te zien van een onbestemde kleur. De verbleekte groene overgordijnen die gesloten waren filterden het felle zonlicht en gaven de woonkamer een spookachtige sfeer.

‘Dat wordt uitpellen. Hoe gaan we dat doen?’ Renee duwde een lok van haar zwarte pony onder het papieren mutsje.

‘Eerst maar alles fotograferen en dan naar hem of haar toe werken.’

‘Het lijkt me een man, maar dat gaan we zo zien. Zou hij zichzelf zo hebben toegetakeld in dat plastic?’

‘Het ziet er niet uit alsof eroverheen gelopen is, het is maar dun spul, als je daar een schoen op zet is het gelijk geplet. Ook als er iemand was weggelopen vanaf de plaats waar hij ligt, zou je dat zien.’ Sophie scheen

de kamer rond. ‘Een blind paard kan hier zelfs geen schade aanrichten.’ Er stonden nauwelijks meubels. Een tafel en twee eetstoelen, een versleten kunstleren bankje en een leren poef. ‘De tv is ook ingepakt in folie. Hebben we hier te maken met een miskende ontwerper of trend-watcher?’

Nu bescheen ze de wanden. Die hingen vol met krantenartikelen en een serie identieke ronde klokken. Allemaal ingepakt in folie. Onder de klokken, op de muur geschreven met een stift, de namen van steden: Seoul, Tianjin, Almaty, Luhansk, Wroclaw, Leipzig en Den Haag.

‘Zelfs ik moet toegeven dat er andere steden op deze aarde zijn dan Den Haag die de aandacht trekken, dus ik heb dit soort klokken wel eens eerder gezien met steden als New York en Londen, maar deze namen zeggen me niks. Jou wel?’ Renee keek vragend naar Sophie.

‘Behalve Den Haag, Seoul en Leipzig heb ik er nog nooit van gehoord. Ze staan allemaal op dezelfde tijd; op vijf voor twaalf.’

‘Ik zal even gaan vertellen dat we inderdaad een lijk hebben. Dan kan de rest van het circus gewaarschuwd worden.’ Renee schoof haar mondkapje naar beneden en liep naar de voordeur. Jaloers keek ze naar Meindert, die in een T-shirt met korte mouwen in de schaduw van de tent zat.

‘Jullie tactici hebben het maar makkelijk, gewoon in je zomerse kloffie.’ Ze trok de rits van de overall helemaal naar beneden en wapperde zich wat koelte toe. Een zweetdruppel rolde via haar nek naar beneden.

‘Er ligt iemand in de woonkamer, het lijkt een man, maar zeker weten doen we het nog niet. Wie zou hier moeten wonen?’ vroeg ze aan Suus.

‘Ewoud Ravensberger, ergens in de veertig. Beetje een zonderling, maar niet lastig of gevaarlijk.’

‘Hoe herkennen we hem? Heeft hij iets bijzonders?’

Suus dacht even na en schudde haar hoofd. ‘Nee, geen opvallende verschijning. Zeker één meter tachtig lang, schat ik. Sportief type. De laatste keer dat ik hem zag, was hij kaalgeschoren, daarvoor had hij donker, wat grijzend haar, vrij lang.’

‘Heeft hij familie?’ Meindert maakte aantekeningen.

‘Hij woonde hier in dit huis samen met zijn moeder, maar die is een jaar of vijf geleden overleden. Verder had hij geen familie, voor zover ik weet. Hij was altijd samen met Hans Verhulst, dat was een vriend van hem. Maar die is een poos geleden naar het buitenland vertrokken.’

Meindert pakte zijn mobieltje. ‘Schouwarts laten komen?’

Renee knikte. ‘Wacht nog maar even met rouwtransport. Ik kan niet inschatten hoe lang het duurt voor we hem uitgepakt hebben. Hij ligt helemaal in plastic gewikkeld. Gezien de afgesloten deuren en ramen lijkt me niet dat er sprake is van moord en doodslag, maar dat weten we pas als we alles hebben blootgelegd.’

‘Heeft je favoriete schouwarts dienst?’ Meindert knipoogde naar Renee.

‘Nee, ze is in Engeland!’ antwoordde ze wat geïrriteerd en ze draaide zich weer om naar de voordeur. ‘Er zit geen brievenbus in de deur, die is helemaal dichtgetimmerd, vandaar dat ook de postbode of de krantenjongen niets gemerkt heeft,’ bracht ze het gesprek op een ander onderwerp.

Suus knikte. ‘Hij haalde het zelf op bij het postkantoor. Eén keer per maand, hij kreeg nauwelijks post, dus er bleef niet veel liggen. Anders was er misschien eerder aan de bel getrokken.’

‘Daarmee kunnen we wel bepalen hoe lang hij dood is.’ Meindert stak zijn blonde hoofd even om de deur. ‘Of gaan jullie *For real sick* dat precies bepalen?’

Renee scheen de grote blonde Fries met de Maglite in zijn ogen. ‘Dat kan ik je straks vertellen, of we daar wat van kunnen zeggen, maar ik begrijp dat je weer een weddenschap wilt? Wie het meest exact kan vaststellen hoe lang hij dood is? Oké, polderklodder, dat is een deal!’ Ze noemde hem bij zijn bijnaam die hij had sinds ze samen op de politieacademie zaten.

‘Ik ga met Sophie naar het slachtoffer toe werken. Het zal even duren want het materiaal dat om hem heen zit wil ik veiligstellen om te kijken of we er vingerafdrukken op kunnen vinden.’

Sophie kwam met de speciale koffers aanlopen waarin alle materialen zaten om sporen veilig te stellen en te verpakken. Renee haalde de fotokoffer uit de bus die naast de partytent geparkeerd stond en koppelde de flitser aan de camera. ‘Eerst alles maagdelijk vastleggen en dan gaan we aan de slag. Als jullie nou eens een kannetje koffie regelen, dan kunnen we straks even pauze nemen voordat we met de schouwarts aan de slag gaan.’

‘Ah, daar is onze giechelende schouwarts in zijn strijkijzer.’ Renee nam de laatste slok koffie en gooide het plastic bekertje in de vuilniszak die ze aan een van de poten van de partytent hadden bevestigd.

Dokter Van Liempt parkeerde zijn witte Citroen DS plompverloren op de stoep en trok zich niets aan van het bord waarop stond dat er uitsluitend in de vakken geparkeerd mocht worden. Niet dat hij dat deed op basis van de esculaap op zijn voorruit – tenslotte was hij arts, al kwam hij pas als de patiënt al overleden was – de reden van zijn parkeergedrag was vooral gelegen in het feit dat hij de Snoek eenvoudigweg niet de baas kon. Hij was een klein mannetje en zijn pluizige blonde haar stak maar net boven de stoel uit. De ‘Déesse’, zoals hij zijn godin van de weg steevast noemde, was niet voorzien van moderne technieken als stuurbechrachting.

De wagen daalde aan de achterzijde naar parkeerstand toen Van Liempt de motor uitzette en uitstapte. Met uitgestoken hand liep hij naar Renee toe. ‘Spaan, goed je weer eens te zien, al is het bij een lijk.’

Met haar handen omhoog maakte ze een afwerend gebaar. ‘Nee nee, u weet het, ik geef u geen hand. Wanneer hebt u die handen voor het laatst gewassen?’

Van Liempt gierde zijn hoge lach om dit ritueel dat ze steevast in ere hielden. Het aantal lijken waar ze samen onderzoek naar hadden gedaan, was niet meer te tellen. Jarenlang was dat gegaan zonder speciale beschermingsmiddelen zoals de witte overall, het mondkapje en de handschoenen, en ook toen deze al lang in gebruik waren bij de forensisch rechercheurs weigerde Van Liempt mee te doen aan die verkleedpartij. Renee was ervan overtuigd dat hij nooit zijn handen waste na een klus waar hij zonder enige terughoudendheid aan de meest smerige zaken zat. Toen hij uiteindelijk onder dwang van Renee toch ook was meegegaan in het overalldperk en handschoenen droeg, was de weigering hem een hand te geven als traditie gehandhaafd.

‘Dokter, ik heb iets bijzonders voor u vandaag. Erg veel ruimte hebben we niet binnen, dus we zullen heel nauw moeten samenwerken.’

Traditiegetrouw mopperend begon hij de overall aan te trekken die Renee hem aanreikte. Stoïcijns bleef ze hem aankijken terwijl ze de handschoenen voor hem openhield zodat hij zijn handen er zo in kon schuiven.

‘Wat we hebben gevonden tot nu toe is een dode in een afgesloten huis. Geen sporen van braak. De officiële bewoner is Ewoud Ravensberger, een veertiger. Is al een tijdje niet gezien.’ Ze klikte de Maglite aan en ging Van Liempt voor, de woning in.

‘In de woonkamer ligt het stoffelijk overschot. Het is een man en

hij was helemaal in plastic gewikkeld. We hebben hem uitgepeld, het plastic is veiliggesteld. Hij ligt in de houding waarin we hem hebben aangetroffen.'

Van Liempt schuifde achter haar aan, langs alle obstakels naar de woonkamer. Het lichaam van, vermoedelijk, Ewoud Ravensberger was schokkend mager. Op een korte, zwarte sportbroek na was hij naakt. Zijn lichaam was gemummificeerd en de huid zat als een leren hoes over het skelet.

'Geen sporen van geweld?'

Renee schudde haar hoofd. 'Hij ziet er eerder uitgehongerd uit. Geen vet- of spierweefsel meer over.'

Van Liempt keek om zich heen en probeerde te lezen wat er op de kartonnen dozen stond die als een tapijt op de vloer lagen.

'Als hij die dozen eerst allemaal heeft leeggegeten, moet hij al een hele tijd zo geleefd hebben en na al die pizza's op een ander dieet zijn overgegaan. In de keuken hebben we een groot aantal lege glazen potten gevonden waar bonen in hebben gezeten. De koelkast is leeg op een pak water na.'

'En dat?' Van Liempt wees op de vuilniszakken.

'We hebben er een paar opengemaakt, ze zitten vol met verpakkingsmateriaal van allerhande junkfood. Afgewassen, dat wel.'

Van Liempt trok zijn wenkbrauwen op waardoor het elastiek van het haarnetje voor zijn ogen zakte. Hij schoof het naar achteren en trok zijn mondkapje naar beneden. 'Afgewassen?'

'Ja, allemaal schoongewassen patatbakjes. Kunnen we zo weer gebruiken. Iets voor u?'

Van Liempt giechelde zacht. 'Spaan, kun je nou nooit eens serieus zijn bij een lijk?'

'Bloedserieus, dokter, altijd, dat weet u toch? Hoewel hier weinig bloed te vinden is. Maar vooruit, laten we hem eens bekijken.' Renee bescheen het uitgemergelde lichaam. De vingers en een deel van zijn neus waren zwart verkleurd.

'Interessant, hij is helemaal ingedroogd.' Van Liempt bekeek de gemummificeerde handen en de lange nagels. Hij pakte zijn eigen zaklampje en wilde het in zijn mond steken om zijn handen vrij te hebben, maar keek nog net op tijd naar Renee die al klaarstond om hem een corrigerend tikje tegen zijn achterhoofd te geven.

'Nog net op tijd, dokter! Had ik u toch bijna weer moeten slaan.'

‘Maar het is zo goed voor mijn weerstand, Spaan, af en toe iets sme-
rigs in mijn mond.’

‘Dat doet u toch al regelmatig als u zelf hebt gekookt? Dus niet op
mijn pd!’

Van Liempt schudde zijn hoofd en bescheen het gezicht van de dode
man. De lippen waren teruggetrokken waardoor hij leek te grijnzen.
‘Hij is prachtig gemummificeerd. Waarschijnlijk de goede combinatie
van droge lucht en net genoeg luchtstroom door de woning. Hoewel je
met al dat plastic zou verwachten dat het was gaan broeien en rotten.’

Systematisch onderzocht hij het stoffelijk overschot, beginnend bij
het hoofd, via zijn hals en borstkas naar beneden. Hij benoemde hard-
op wat hij zag. ‘Geen sporen van geweld, wel van extreme ondervoed-
ding. De lijkstijfheid is volledig opgeheven. Uiteraard, zou ik bijna zeg-
gen, want hij is zeker al meerdere weken, misschien al maanden dood.
Lijkvlekken zijn niet meer te onderscheiden.’

Samen haalden ze voorzichtig het mutsje los dat de man droeg. Een
deel van de hoofdhuid kwam mee met de rubberen badmuts. Er zaten
gaten in geknipt en daaruit staken de vingers van een rubberen huis-
houdhandschoen als een soort hanenkam.

‘Kijk eens wat erin zit?’

Sophie maakte de handschoen voorzichtig los van de badmuts en
knipte een van de vingers open. ‘Allemaal aluminiumfolie erin gepropt.’

‘Wat is dit?’ De schouwarts pakte een apparaat dat naast het lichaam
lag en bekeek het van alle kanten. ‘Een geigerteller... de batterij is in-
middels leeg. Hebben jullie medicijnen gevonden?’

‘Nog niet, maar we hebben ook nog niet alles kunnen onderzoeken.
Wat denkt u? Een verklaring van natuurlijk overlijden of een sectie?’

Van Liempt krabde eens op zijn hoofd. ‘We zien geen sporen van
geweld. Maar zijn lichaam ziet er zo extreem vermagerd uit, dat zie je
zelden of nooit, dat iemand in staat is zichzelf dat aan te doen. Ik teken
niet voor natuurlijk overlijden. Dat wordt dus een sectie.’

Hij keek om zich heen en zijn blik bleef hangen bij de klokken die
aan de muur hingen. ‘Waar hield hij zich mee bezig?’

‘We hebben een dagboek gevonden. Daar zit onze tacticus nu in te
lezen. Meindert, wat lees je zoal?’ riep Sophie hem toe.

Meindert stond op, deed een stap de gang in en duwde het restant
van de voordeur een beetje dicht. Niet iedereen in het buurtje hoefde
mee te luisteren.

‘Ik heb nog niet alles in detail gelezen. Het gaat vooral over zijn dagelijkse bezigheden. Hij schaakte kennelijk veel. Hij beschrijft uitgebreid partijen die hij speelt met ene Rybka.’ Meindert bladerde door het dagboek. ‘Allemaal schaakpartijen geanalyseerd. Het is volgeschreven, er staat hier en daar een datum bij en het loopt tot vorig jaar februari. Misschien vinden we het vervolg ook nog. Deze maar meenemen, lijkt me?’

Renee keek naar het boekje dat Meindert nu omhooghield. ‘Zeker. Wie is die Rybka? Heb jij een idee, Suus?’

De wijkagent schudde haar hoofd, haar blonde krulletjes dansten mee. ‘Ik zal eens rondvragen. Hij schaakte meestal alleen met Hansje Verhulst.’

‘Misschien een bijnaam van hem?’

‘Zou kunnen, maar ik ken hem niet onder die naam.’

‘Lijkt me niet ongewoon. Niet iedereen weet dat ik Meindert polderklodder noem en hij mij *lytse*, hè polderklodder?’ Ze knipoogde naar Meindert.

‘Lytse?’ Van Liempt keek van de een naar de ander.

‘Da’s Fries voor kleine,’ grinnikte Meindert, ‘maar Renee denkt dat het groot en sterk betekent.’

Renee gooide een paar handschoenen naar hem toe. ‘Tactische stumper! Gaan we nog wat doen? Ga jij eens even lekker verder lezen in dat dagboek, dan kunnen wij het echte werk hier verder afmaken.’

2

Net na middernacht verliet Renee het oude binnenstadbureau Donumstraat. Op haar gemak fietste ze door de slapende stad. Het was een zwoele zomerse nacht, overal stonden ramen en tuindeuren open. Ideaal voor inbrekers, ze konden zo naar binnen stappen om te kijken of er iets van hun gading was.

Na een kwartier trok ze de voordeur van haar huis achter zich dicht. Een jarendertighuis met uitgesleten traptreden, met in de herfst klapperende dakpannen als het hard waaide, en tochtige, gietijzeren kozijnen met glas in lood waardoor de zon haar lichtspel speelde op de krakende houten vloer. In de winter kwam de verwarming luid tikkend in de oude radiatoren op gang. In de zomer kon ze kiezen uit de koele oase binnen, de zon op het balkon en het dak met wat meer verkoeling door de wind en met uitzicht over de stad.

Vanaf de eerste keer dat ze over de drempel stapte, was ze eraan verknocht. Jaren had ze er alleen gewoond, totdat Carmen voor een paar jaar in haar leven kwam. Toen zij plotseling en gewelddadig werd weggerukt, was het huis lange tijd een plaats geweest waar verdriet en pijn zich openbaarden, die ze voor de buitenwereld lang verborgen wist te houden.

Het afgelopen jaar was voorbijgevlogen en er was veel veranderd in haar leven. Het was begonnen met een zaak waarbij een man was vermoord en in brand gestoken. Hij werd aangetroffen op een rangeerterrein en de treinrails en de wagons die er stonden hadden haar weggestopte archief opengebroken.

Steeds meer had ze last gekregen van herinneringen die zich aan haar opdrongen, herinneringen aan Carmen en aan haar zelfgekozen en geregisseerde dood. Renee had die avond dienst gehad en was ook degene geweest die haar had gevonden. De melding dat er iemand voor de trein was gesprongen, was van een routineonderzoek verworden tot een trauma waarvan ze zich pas bewust werd toen ze opnieuw te ma-

ken kreeg met iemand die naast het spoor was gevonden.

Door alles wat in haar huis herinnerde aan Carmen kapot te maken, had ze het bestreden. Zo had ze een groot deel van haar interieur gesloopt. Daarmee was ook het beschermende muurtje ingestort dat om haar verdriet zat en ze had zich ontheemd gevoeld. Uiteindelijk had ze hulp moeten aanvaarden van de psycholoog van het korps. Weliswaar was ze daar maar een paar keer geweest, maar het had geholpen. Het huis voelde weer als dat van haar. Met nieuwe spullen die ze zelf of met Bob samen had uitgezocht. Het op orde brengen van haar huis was heel wat sneller en gemakkelijker gebleken dan het op orde brengen van haar hoofd. Maar nu was eindelijk het gevoel verdwenen dat ze Carmen elk moment tegen zou kunnen komen. De spullen die aan haar deden denken waren allemaal weg.

Er klonk een plof en getik van nageltjes op de houten vloer. Bob was wakker geworden en van zijn stretcher gesprongen. De ruigarige mix van een basset en een wild avontuur met een onbekend gebleven merk vader, rende haar tegemoet en sprong tegen haar op.

‘Bobbeman, jij lag al lekker te slapen, hè?’ Ze woelde door zijn beigebruine vacht en kriebelde achter zijn zachte hangoren. ‘Gaan we nog even een rondje lopen?’

Bob rende al kwispelend en blaffend naar de deur.

‘Sst, Bob! Anders weet de hele buurt dat het weer laat is geworden omdat er iemand uit de stad op een ongewone manier is doodgegaan.’ Met de hondenriem in haar hand trok ze de deur zachtjes achter zich dicht. Bob rende voor haar uit en plantte zijn geurvlaggetjes waarmee hij zijn concurrenten uit de buurt de baas was, want het was zo laat dat die waarschijnlijk hun laatste rondje al uren geleden hadden gelopen.

Renee snoof diep en genoot van de geur van de zomer. Het rook naar gemaaid gras en wilde bloemen. Het was al weken veel warmer dan het in jaren was geweest in deze tijd van het jaar. Hier en daar stonden sproeiers in tuintjes om het kostbare stukje groen in de stad in stand te houden.

Ze slenterde langs Doortje Dartel, het eethuis van haar tante Dora en vriendin Tilly. Het sloot pas als de laatste klant wegging. Nu was het een eethuis, maar vroeger was het een kroeg geweest en dat gevoel zat er nog wel in bij zowel de trouwe klandizie als bij Dora. Zij had de bar overgenomen van haar moeder, de oma van Renee. Met haar neus tegen het raam gedrukt keek ze naar binnen. Alleen bij de bar brandde

nog een lampje en ze zag de foto die ze een paar weken ervoor hadden gemaakt tijdens Renees verjaardag die ze gevierd had in het eethuis. Het was als altijd een warm en gezellig feestje geweest samen met de oudste klanten die Renee al kenden sinds ze na de dood van haar vader bij Dora, de zus van haar vader, was komen wonen. Zij en Tilly hadden haar verzorgd en opgevoed als hun eigen dochter. Toen iedereen na het feestje weg was en ze samen opruimden, had Renee opgemerkt dat het nu nog maar een paar jaar duurde en dan zou ze ouder zijn dan haar vader was geworden. Dora had gehuild en haar tegen zich aan gedrukt. 'Schat, je lijkt zoveel op hem, dat het soms pijn doet. Maar god, wat ben ik blij met je. En denk erom dat jij ouder wordt dan wij allemaal!'

Daarna hadden ze herinneringen opgehaald en anekdotes verteld die Renee al tientallen keren had gehoord, maar ze genoot. Van de warmte, het vertrouwde, van de liefde die ze kreeg van deze twee vrouwen. Maar het drong ook tot haar door hoe jong haar vader eigenlijk was geweest en wat hij allemaal niet meer had mogen meemaken. Het had haar ook nieuwsgierig gemaakt naar de verhalen die niet verteld werden. Of niet konden worden verteld omdat ze niet bekend waren bij Dora en Til. Nieuwsgierig naar wat er nu precies met haar vader gebeurd was en waarom en wie er verantwoordelijk was. Die avond had ze zich voorgenomen dat uit te gaan zoeken.

In de verte blafte Bob en dat haalde haar uit haar overpeinzingen. Ze veegde haar neusafdruk van het raam en liep verder.

Thuis ging Bob tevreden op zijn stretcher liggen en keek met zijn kop op zijn poten naar Renee. Ze plofte op de bank. Terwijl ze nipte aan een groot glas koud water nam ze de post door. Snel keek ze door het stapeltje en waar ze op hoopte, zat erbij. Een kaart uit Engeland. LONDON BY NIGHT stond er aan de voorkant. Het keurige, regelmatige handschrift aan de achterkant was van Chris. Daar had Renee haar mee geplaatst, dat ze nooit een echte dokter kon zijn met zo'n net handschrift.

'Ik ben ook een dokter die pas komt als iemand dood is, dus dat verklaart het waarschijnlijk,' had ze met pretlichtjes in haar donkerbruine ogen teruggekaatst.

Renee bekeek de kaart en las de tekst die erop stond.

London by night wil ik graag eens met jou doen. Eerst alles hier afwikkelen, dan kan ik een volgende keer gewoon als toerist komen.

Liefs, ook voor Bob, Chris.

Glimlachend dacht ze aan Chris en hoe ze elkaar hadden leren kennen. Bij een dode op een plaats delict, toen Chris, net terug uit Engeland, zich weer in Nederland had gevestigd als patholoog bij het Nederlands Forensisch Instituut en in het Aletta Jacobs Ziekenhuis in Den Haag. Om thuis te raken in de Nederlandse werkwijze kwam ze ook op de plaats delict schouwen.

De aantrekkingskracht tussen hen was er meteen, maar Renee kon er maar moeilijk aan toegeven. Ook voor Chris was het nog niet het moment om verliefd te worden en weer aan een relatie te beginnen, nadat die van haar in Engeland net was beëindigd. Maar verliefdheid laat zich niet zomaar verdringen en het was uiteindelijk onvermijdelijk dat ze elkaar bij de kern tegenkwamen: als ze vrijden was alles vanzelfsprekend en ongecompliceerd. Maar wanneer het over het dagelijks leven ging en het wel of niet hebben en erkennen van een relatie, leefden ze in verschillende werelden. Renee noemde het mooie momenten, Chris had het over een relatie.

Nu Chris ruim een maand weg was om in Engeland wat zaken af te handelen, had ze de gelegenheid er van een afstandje naar te kijken. In die periode zouden ze elkaar de ruimte geven, zo hadden ze afgesproken. Behalve zakelijke dingen had Chris ook privékwesities te regelen en ze zou gedurende haar verblijf logeren bij haar ex-vriendin. Renee voelde geen jaloezie, eerder onbegrip. Waarom zou iemand überhaupt weer bij zijn ex willen logeren? Maar Chris miste haar twee stiefkinderen enorm en daardoor was ze bereid om bij haar ex te logeren.

Chris had Renee gevraagd om in de tussentijd serieus na te denken over hoe ze verder wilde, maar Renee werd daar onrustig van. Ze raakte er zelfs door geïrriteerd. Alsof er iets kriebelde en knaagde op een plaats waar je net niet bij kon. Het gevoel dat je kon hebben voor een examen. Ook nu, nu ze de kaart nog eens las, overviel dat gevoel haar en ze gooide de ansichtkaart op tafel. Op haar mobieltje las ze wat sms-berichten van Chris van de afgelopen maanden. Ongeduldig wiste ze de berichten en vervolgens voelde ze zich schuldig. Dat irriteerde nog meer.

Haar donkere woonkamer werd alleen verlicht door het maanlicht dat naar binnen scheen. Ze was te wakker en wilde nog niet gaan slapen. De oplichtende wijzers van haar horloge vertelden haar dat het uitgaansleven in de stad net op gang was gekomen. Hoe lang was het al geleden dat die tijden bepalend waren voor haar dag-en-nachtritme?

‘Wat de fuck ook,’ zei ze hardop en ze nam met twee treden tegelijk de trap naar boven, terwijl ze ondertussen haar kleren uittrok. Na een snelle douche stond ze met druppelende haren voor haar kledingkast. Wat draag je tegenwoordig als je uitgaat? Het werd een bloes zonder mouwen en een strakke zwarte broek. Een zwarte riem en dito schoenen maakten het compleet. Ze woelde door haar haar. Dat droogde wel op de fiets. Ze graaide haar sleutels mee en stommelde van de trap. Ineens had ze haast. Diezelfde onrust die ze vroeger elke avond had. Het gevoel dat ze erbij moest zijn, dat ze anders wat zou missen, kriebels in haar buik. Ze was het vergeten, maar ze herkende het direct.

Een halfuur later stond ze in de warme drukte van een club waar ze al heel lang niet was geweest. De muziek stond hard en er werd gedanst. Het publiek bestond voornamelijk uit vrouwen. De sfeer zat er goed in, gelegenheidsparen hadden zich al gevormd. Wie nog geen partner had, stond met een glas in de hand in een groep te praten of te dansen. De muziek en de kleuren van de inhoud van de glazen deden Renee opnieuw beseffen dat ze lang niet uit was geweest. De muziek kende ze niet en ze had geen idee wat het voor drankjes waren. Ze bewoog zich langs de groepjes en vond haar weg naar de bar. Zittend op een kruk nam ze de zaak in zich op. Veel jonge vrouwen, jonger dan zij was. De inrichting was in de voorbije jaren aangepast aan de ideeën van nu: *less is more*. Strakke metalen tafels en krukken, licht dat in steeds wisselende kleuren vanaf de vloer omhoogscheen. Aan de wanden hingen grote zwart-witfoto’s die allemaal onscherp leken. Je moest lang kijken om te ontdekken dat het om een detail van het lichaam van een vrouw ging. Renee bestudeerde de foto’s totdat ze een hand op haar schouder voelde.

‘Zeg me nou niet dat je die foto’s interessanter vindt dan wat hier live rondloopt.’ Blond, slank en vooral jong keek ze Renee brutaal aan.

‘Totdat jij me aansprak was me dat levende hier nog niet zo opgevalen.’ Renee glimlachte naar haar en zij lachte terug. Renee ontspande. Het jachtige gevoel dat ze had gehad maakte plaats voor de zekerheid dat het zou lukken, zoals het haar altijd was gelukt. Ze hoefde niet alleen naar huis als ze dat niet wilde.

Ontdek de beste en mooiste nieuwe boeken met de gratis *Lees dit boek*-app

Wilt u als eerste de beste en mooiste nieuwe boeken ontdekken? Vaak nog voordat die boeken zijn verschenen en de pers erover heeft geschreven? Download dan gratis de *Lees dit boek*-app voor Android-telefoons en -tablets, iPhone en iPad via www.leesditboek.nl.

Blijft u graag op de hoogte van de nieuwste spannende boeken? Volg ons dan via www.awbruna.nl, en en meld u aan voor de spanningsnieuwsbrief.